

TASAVVUF NEDİR?

“Tasavvuf” lûgatte, saf olmak, sof yani yün dokuma elbise giymek, ilk safta bulunmak, suffe ashâbı gibi yaşamak mânâlarına gelmektedir. Bâtın ehli, mâneviyat erbâbı nazarında ise tasavvuf;

- a) Baştanbaşa edebtir.
- b) Kötü huyları terk edip güzel huylar edinmektir.
- c) Kimseden incinmemek, kimseyi incitmemektir.
- d) Nefse karşı girişilen ve barışı olmayan bir savaştır.
- e) Herkesin yükünü çekmek, kimseye yük olmamaktır.
- f) Bütün mensuplarının birbirini dost ve kardeş tanıdığı bir birliktir.
- g) Hak ile birlikte ve onun huzûrunda olma hâlidir.
- h) Nefsinde fânî, Hak ile bâkî olmaktır. Bir başka ifadeyle; Hakk'ın seni senden öldürmesi ve kendisiyle yaşatmasıdır.
- i) Keşif ve temâşâ hâlidir.
- j) Temiz bir kalb, pâk bir gönül sahibi olmaktır.
- k) Kâmil insan, velî bir kul olmaktır.

Ebû Sehl Muhammed b. Süleyman (k.s.) hazretlerine,
– Tasavvuf nedir? diye sorulduğunda, şöyle cevap vermişlerdir:
– Rabb'ine (onun kazâ ve kaderine teslim olup) itirazdan yüz çevirmektir.

Ebû'l-Haseni'l-Bûşencî (k.s.) hazretleri de şöyle demiştir:
“Bana göre tasavvuf; Allâh'ın gayri şeylerden kalbi temizlemek, eldekileri dağıtmak, başkalarının değerlendirmelerine fazla ehemmiyet vermemektir.”

Ebu'l-Hüseyin-i Nûrî Hazretleri'ne sormuşlar ki:

Tasavvuf nedir

Biliyorsunuz tasavvuf hakkında çok söz söyleniyor ama tasavvufun ne olduğunu gene de insanlar anlayamıyor. Neden? Laf ilmi olmadığı için. Tasavvuf laf ilmi değildir. Lafla peynir gemisi yürümez. Tasavvuf hal ilmidir. O hale gelip de girmedikçe, zevkleri tatmadıkça tasavvuf tam anlaşılmaz.

Tasavvuf rüsûm ve ulûm değildir.

Rüsûm ne demek?.. Merâsim demek. Efendim işte kapıdan girerken şöyle duracaksın, şöyle temennâ çakacaksın, eşik öpeceksin, eşik ayini yapacaksın, diz üstünde yürüyeceksin, şeyh efendinin eteğini öpeceksin bilmem ne yapacaksın, kavuğun şöyle olacak vs. vs... Bunlar nedir?.. Merasim tarafı işin, şekil tarafı.
“Tasavvuf rüsûm, merâsim, şekil değildir. Laf ebeliği de, dil de değildir.”
Nedir?..

Tasavvuf ahlâktır (1)

Şimdi dilerseniz, târifte geçen maddeleri teker teker ele alıp açıklamaya çalışalım.

1. Kalbi mâsivâdan temizlemek.

Bu husus, Allah Teâlâ'nın fakir muhâcirler hakkında beyan buyurduğu âyet-i

kerimede şöyle geçmektedir: “Yurtlarından ve mallarından (sürülüp) çıkarılmışlardır.”(2) Bununla beraber muhâcirler, zaten mâsivâyı kalblerinden söküp attıkları için, yurtlarından ve mallarından ayrılmaları onları hiçbir şekilde huzûrsuz etmemişti.

2. Eldekileri çıkarmak. Kur’ân-ı Kerim’de, bu haslete sahip olan mü’minler için, **“Mallarını gece ve gündüz, gizli ve âşikâr Allah yolunda infâk ederler”** (3) buyurulmaktadır.

Konuya âyette anlatılan bu hususu açıklayan bir hâdiseyle devam edelim...

Bir gün Hz. Ömer (r.a.), 400 dînârı alıp bir keseye koydu ve câriyesine şöyle dedi:

– Bunu Ubeydetü’bnü’l-Cerrâh’a götür teslim et. Ne yapacağını görmek için de, bir müddet evinde kal.

Câriye parayı alıp ona götürdü ve:

– Mü’minlerin emîri, bununla bir takım ihtiyaçlarınızı görmeniz için bunları gönderdi, dedi. Bunun üzerine Ubeyde (r.a.) önce:

– Allah ona lûtfetsin, rahmet etsin, diyerek duâ etti. Sonra da, **“Ey Câriye! Buraya gel! Şu 7 dînârı falancaya, şu 5 dînârı filancaya götür...”** dedi. Ve böylece dağıta dağıta hepsini bitirdi.

Câriye Hz. Ömer’e gelip olan biteni anlattı. Bu esnada Halîfe’nin, aynı miktarda parayı Muâzü’bnü Cebel (r.a.) için de hazırlamış olduğunu gördü. Hz. Ömer (r.a.) câriyeye, bu parayı da verdi ve dedi ki:

– Bunu da, Muâzü’bnü Cebel’e götür teslim et. Ne yapacağını görmek için de, bir müddet evinde kal.

Köle parayı alıp ona götürdü ve:

– Mü’minlerin emîri, birtakım ihtiyaçlarınızı görmeniz için bunları size gönderdi, dedi...

Bunun üzerine Hz. Muâz radiyallâhü anh da:

– Allah ona lûtfetsin, rahmet etsin, diye duâ etti; ardından da dedi ki: **“Ey câriye, gel buraya! Al şu paraları; şu kadarını falancaya götür, filancanın evine şu miktarı bırak, falancanın evine şunu teslim et...”** Bu minvâl üzere gelen parayı dağıtmaya devam etti. Son anda duruma muttali’ olan hanımı, **“Vallâhi, dedi, biz de miskiniz; bize de ver.”** Lâkin kesede sadece iki dînâr kalmıştı. Hz. Muâz (r.a.), bunları da onun önüne attı.

Sonra câriye dönüp olan biteni anlatınca, Hz. Ömer (r.a.) çok sevindi ve şöyle dedi: **“Onlar, hakikaten biribirleriyle kardeşirler.”** (4)

3. Başkalarının değerlendirmelerine ehemmiyet vermeme hususuna gelince... Bu da âyet-i celilede şöyle beyan buyurulmuştur: **“Hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar.”** (5)

***

Hâsılı tasavvuf erbâbı, mâneviyat ehli olan mü’minler; yukarıda anlatılan bütün târiflere uygun hâl ve tavır içerisindedirler. Kalblerinde Allâh’ın gayri şeylere (mâsivâyâ) yer vermeyen, her hâlükârda infak-tasadduk ve teberrûdan geri kalmayan, Allah yolunda yürürken başkalarının ayıplamalarına-kınamalarına da aldırmayan kimselerdir.

TARİKAT OKULDUR, TASAVVUF İSE MÜFREDÂTI (6)

Çocuğunuz veya çocuklarınız okula gidiyorlar mı? Niçin okullar açılmıştır? Siz, çocuklarınızı neden okula gönderiyorsunuz? Okullar niçin ilk, orta, lise, üniversite

diye sıralanıyor? Üniversite diplomasını alan çocuğunuz neden bir de ihtisas yapmak ihtiyacını duyuyor? Master, doktora gibi mefhumların ortaya çıkış sebebi nedir?

Eğitim ve öğretim (ta’lim ve terbiye) ile alâkalı bu suallere eminiz hepiniz aynı mânâ içinde cevap veriyorsunuz? Diyorsunuz ki:

“Çocuklarımız canımızdan aziz varlıklardır. Onlar bizim hayat meyvemiz, istikbâlimiz, teminatımız, ümidimiz, saâdet vesîlemizdir. Yaşadığımız dünya mâlum. Akıp gidiyor. Biz, çocuklarını çok seven anne ve babalar olarak, yaşlanmadan çökmeden, gözümüzü bu dünyaya kapatmadan evvel, bunları bilgili, kültürlü, iyi-güzel-doğru düşünen, edep ve irfan sahibi, tecrübeli, kalifiye bir insan olarak yetiştirmek için okullara gönderiyoruz. Okullar, bu ulvî, kudsî maksatla açılmıştır. Çocuğun ilkokula başladığı zamandaki akıl, zekâ, öğrenme, kavrama, idrâk, mukayese ve hâfıza gücü ile daha sonraki yıllarda gelişen kabiliyetleri bir olmadığı için, kolaydan zor olana doğru, geniş, ihâtalı bir merhalede, eğitim ve öğretim müfredâtına geçiliyor. Her ilim dalı, derinlemesine genişletilerek, kuşatıcı bir bilgi kesâfetine erişiyor. İlim, kültür, tecrübe ile çocuklarımız hem dünyanın maddî ve manevî tehlikelerine karşı mukavemet kazanıyorlar, hem de gelecek yıllara ve asırlara bu bilgi müktesebâtı ile hazırlanıp, kendi nesillerine daha güzel bir dünya bırakmak için uğraşıyorlar.”

Bu ifadelerinizin tamamı doğru ve mükemmeldir. Gerçekten her mahallede, her semtte, isimleri, mimârî tarzları, öğretim ve talebe kadrosu farklı okullar olmakla birlikte, hepsinin müfredât planı, dersleri, mevzûları, aynı öğretim sistemi içinde birlik ve bir bütünlük arz eder.

İdarî, iktisadî, ictimâî, tarihî ve kültürel geçmişimizden geleceğe uzanan millî yapımız içinde, sâfiyet ve kalitesini, derinlik ve güzelliğini Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz’e uzanan fikir, tefekkür, zikir, edep ve irfan çizgisini koruyarak gelmiş tarikâtlar (yollar, usûller, metodlar) içindeki eğitim müessesesi de aynen çocuklarımızın devam ettiği okullar gibi birer ilim, irfan, edep, kültür müesseseleridir. Hâl böyle iken, maalesef son yıllarda, bırakım echel-i cühelâ kişiler öne çıkarılarak, tarikât ve tasavvuf müessesemiz bu lîyâkatsiz gürûh eliyle örülenmek, hırpalanmak istenmiştir.

Nakşî, Kadirî, Çeştî, Yesevî, Rufaî, Kübrevî, Şâzelî... gibi ve daha nice bu ciddiyet ve güzellikte teşekkül etmiş bulunan tarîkat müesseselerini, millet fertlerinin eğitimi, olgunlaşması, edep ve terbiye içerisinde yaşamaları, sosyal yardımlaşma ve dayanışma (ictimâî tesânüt) ve millî birlik zarûretini gerçekleştirmeleri açısından fevkalâde hayırlı, faydalı birer mektep gibi görüyoruz. Bu mekteplerin temel eğitim müfredâtı bizzat Fahr-i Kâinat Efendimiz (s.a.v.) tarafından tesbit, tâyin, takdir edilmiş ve -sapıtanlar hâriç- bugüne kadar bu asil yolun bağlıları, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz ve vârislerinin rûhâniyeti ile olan alâka ve râbitalarını inkitâsız (bağlılık, bîat ve sadâkatlerini kesintisiz) bir şekilde devam ettirmiştir. Bu güzel insanlara minnettarız.

Millet ve ümmet olarak bizim ruh ve mânâ nakışlarımıza, parlak medeniyet ve insanlık anlayışımıza, edebiyat, şiir, hat, mimârî başta olmak üzere bütün san’at ve estetik dallardaki rakipsiz muvaffâkiyetlerimize kaynak teşkil eden tarîkat ve tasavvuf kültürümüzü yıkmak değil, yükseltmek mecburiyetindeyiz.